

Únia európskych konferencií vyšších predstavených (UCESM; www.ucesm.net), zastrešená Kongregáciou pre inštitúty zasväteného života a spoločnosti apoštolského života, organizovala v dňoch 28. apríla a 18. mája 2021 webinár na citlivú tému duchovné zneužívanie. Každý deň ponúkol dva prednáškové vstupy, priestor na diskusiu v skupinkách a otázky. Prvý deň prednášala sr. Katharina Kluitmann, OSF (teológia, psychológia) a Doris Reisinger-Wagner (teológia, filozofia); druhý deň sr. Véronique Margron, OP (morálna teológia) a fr. Brendan Geary, FMS (klinická psychológia). Webinára som sa zúčastnil iba v prvý deň, a preto ponúkam všeobecné zhrnutie k téme a stručnú syntézu tohto dňa.

Dôsledky duchovného zneužívania môžu byť veľmi závažné: tento typ zneužívania atakuje slobodu človeka, ktorá je nevyhnutným predpokladom možnosti vzťahu s Bohom. V tomto zmysle, ako bolo počas seminára spomenuté, môže byť duchovné zneužívanie horšie ako zneužívanie súvisiace s oblasťou sexuality. Je preto nevyhnutné, aby tento údajne dosť rozšírený fenomén, v rámci ktorého už prebiehajú šetrenia zvlášť závažnejších prípadov, bol dobre pomenovaný, aby mohli byť chránené obeť a kde je to potrebné aj poskytnutý terapeutický proces obetiam i perptrátorom. Cieľom štúdia reality duchovného zneužívania sú v neposlednom rade aj úpravy v kánonickom práve, ktoré by umožňovali aplikovať sankcie voči páchatelom.

Webinár sa niesol v pokojnej atmosfére ponuky kompetentných príspevkov a dialógu. Práve ponúkanie solídnych obsahov a príslušný dialóg sú v akejkolvek oblasti ľudského poznania a života jedinou alternatívou k fenoménu zneužívania.

Sr. Katharina pekne a jasne prezentovala charakteristiky duchovného zneužívania, z ktorých sú viaceré známe. Niektoré z nich azda prevažujú v ženských komunitách, no sú medzi nimi aj také, ktoré sa vedia objaviť aj v mužskom spoločenstve. Boli spomenuté napríklad *prekračovanie hraníc* (violation of privacy), keď osoba stráca osobný ochranný priestor. V komunitách sa to deje napr. duchovným sprevádzaním, umožneným len v rámci samotnej komunity. Ako ďalší bol spomenutý *zákaz kontaktov* zvonka, osobných, ako aj v rovine formácie – prostredníctvom rozličných tematických kurzov. Tento prístup je akousi „mystickou manipuláciou“, v ktorej sa skupina navonok považuje za elitnú, za lepšiu ako zvyšok sveta a smerom dovnútra je spoločenstvo stavané nad jednotlivca. Podobnou charakteristikou je *idealizácia* komunity, považovanej za jedinú so správnou spiritualitou. Tieto dynamiky majú svoje pozadie v narcistickom prežívaní. Duchovné zneužívanie v podobe *znevažovania druhých* zasa spôsobuje zmätenosť v oblasti emócií osoby. Zlyhanie sa tu považuje za neprijateľné, čo je hrubo neludské, keďže sa nerešpektuje charakter človeka „in via“, ktorý je na ceste rastu. Produkuje sa tak neustála frustrácia, lebo takýto typ „dokonalosti“ je nedosiahnuteľný. Azda najhoršou formou a zároveň najmenej zrelým obranným mechanizmom páchatela pri tomto type duchovného zneužitia je dynamika nazývaná „splitting“, keď si páchatel, ktorý nemôže nevnímať vlastnú biedu, nasadzuje masku dokonalosti, povyšuje seba a ponizuje druhých: dôsledkom je nemožnosť vykúpenia toho, čo je nezdravé.

Je dôležité uvedomiť si, že nie všetci páchatelia duchovného zneužívania majú zlé úmysly: zlobu svojho konania si nemusia uvedomovať. No vždy z toho majú nejaký prospech a vždy je to v logike narcizmu. Čím menej je však ich správanie uvedomelé, tým sú nebezpečnejší. Obeťami duchovného zneužívania sú najčastejšie mladí reholníci, mladí vekom alebo aj skúsenosťou života vo viere.

Aké sú východiská? Predovšetkým pomenovať tieto dynamiky, uvedomiť si ich a dávať v komunitách priestor supervízii s prizvaním autorít a odborníkov.

Doris Reisinger-Wagner, spolupracujúca aj s nemeckou biskupskou konferenciou, hovorila o formách duchovného zneužívania. Jej prezentácia bola skvelá veľkým prehľadom a zároveň zarážajúcim svedectvom množstva prípadov. Vzácnosť jej kompetencie plynie aj z vlastnej skúsenosti, keďže sama bola v reholnej formácii duchovne zneužívaná, čo ju viedlo k opusteniu zasväteného života.

Hovorila o troch formách zneužívania: 1) zanedbávanie (negligence); 2) manipulácia; 3) násilie. Zaujímavým a azda aj prekvapujúcim je prvý typ duchovného zneužívania, a to „zanedbávanie“. Ide o zanedbanie poskytnutia potrebnej formácie tým, ktorí na ňu majú nárok a potrebujú ju, čo v duši zanecháva ako dôsledok zmätok (perplexity). Táto forma zneužívania je spolu s manipuláciou nutným krokom predchádzajúcim násilím. Jednoducho tam, kde chýba potrebné poznanie, je veľmi ťažko možné, aby sa žilo v atmosfére a procese zdravého duchovného vývoja.

Ako jeden z príkladov na rozlíšenie zneužívania uviedla bežnú situáciu zo života: umývanie záchodov. Záchody je bezpochyby treba umývať. A na tom, kto to v spoločenstve urobí, sa treba dohodnúť, či prípadne určiť niekoho, ak by sa k tomu nik nemal. Určiť niekoho do tejto služby je celkom v poriadku. Avšak treba to urobiť výlučne v externej rovine. Znamená to, že ak sa k usmerneniu umývať záchody pridá komentár (výslovný či implicitný) „aby si rástol v pokore“, už to prekračuje hranice a stáva sa duchovným zneužitím. Ide tu o to, že nikdy nemôžem motivovať svoju požiadavku voči druhému hodnotením jeho duchovného stavu a pobádať ho (tlačiť ho) tým k práci na nejakej konkrétnej duchovnej kvalite alebo čnosti. Toto je výlučný priestor jednotlivca a slobody jeho vzťahu s Bohom.

Skúmanie témy duchovného zneužívania je nový predmet a - ako to relátori spomenuli - vyžaduje si ešte veľa práce a uvažovania. Potrebnej práce a uvažovania, aby sa zasvätený život naplno rozvíjal vo svojej kráse a sile a mohol svedčiť dnešnému svetu. Slová o kráse zasväteného života veľmi sympaticky zazneli práve z úst Doris Reisinger-Wagner aj napriek jej negatívnej osobnej skúsenosti.

Pavel Prihatný, OFMCap

Článok bol publikovaný v časopise [Zasvätený život 02/2021](#).

The post [Seminár o duchovnom zneužívaní](#) appeared first on [Zasvätený život](#).

(Zamyslenie zo stránky zasvatenyzivot.sk.)